«بوزانتيون»
ارە: بجە يوسوسيو غزته. صاحب امتياز ومدير مسؤولى
بوزانتيون
لوزوم ٣٨ نومرولو جادە عالى باب ميوەخانەسى قارشو
دائرە مخصوصە ٥ ٥٢ نومرو

ԲՈՒԶԱՆԹԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԳՈՍԱՆ ՓԱՐԱ — ԳՈՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԹ ԹԷՔԷՃԵԱՆ
Իդիւսաց թերթին կ'առարագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Ան որ կ'ուզուի ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddési, No: 38.
CONSTANTINOPLE

ԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐՏԱՔԻՆ. Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. 3½. 3 ամս. 2, կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 դրչ: Արտասահման 40 ֆր. 6 ամս. 20. 3 ամս. 10: Թղթատարի առնդ մեր վճարուի դրամի բոլոր հաշիւը

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 431 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1898 ՄԱՐՏ 25/6 ԱՊՐԻԼ | 15 ՋԻԼԿԱՅԷ 1315· | 25 ՄԱՐԹ 1314 | ԹՒ ՏԱՐԻՔԱՓԽԻ 431

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԶԱՒՈՂՈՒԱԾՆԵՐԸ

«Բրիտանեան կառավարութիւնն որոշեց նաւային ցոյց մը կազմակերպել Բէյրութի ծովախորշին մէջ, հասնելու համար կ'երեսցուի մեծ Ռուդ Արթուր, թէ ինչո՞ւ: Նաւատորմը չորեքշաբթի վերջը պիտի մեկնի Շանկայէ, և ուղղակի Չեֆու պիտի երթայ:»

Այսպէս կ'կարդանք անգլ. լրագրերուն մէջ: Ա-հա՛ Մեծին Բրիտանիոյ պատասխանը՝ Բարդ Արթուրի, Դաչիճնաւային, բովանդակ Մանչուրիոյ գրաւման: Ութսնա դրական» իրողութիւններն իրարու հետէ կ'շարէ, նահանգիստներ ու նահանգներ մէկ հարուածով կ'իւրացնէ: Անգլիա իր նաւերուն վրայ կ'նայի ու կ'զմայլի, զանոնք իրարու հետէ չարելով, անցեալ տարի Սբիդհէտի նաւահանգստին մէջ, այս տարի ալ Բէյրութի ծովախորշին մէջ...

Սքանչացողին Ռեքինի Թղթակիցն, որուայս «կարեւոր» լուրը կ'հեռագրէ, կ'անելցնէ իր կողմէ.

«Եթէ այս ցոյցին նպատակն է ցուցնել Չինու Քէ Անգլիա յօժարակամ է օգնել Չինու՝ ընդդէմ ռուսական յարձակման, հաս ընդհանուր կարծիքն է Քէ Անգլիա չ'ա ուզիացիք է: Բայց եթէ Անգլիոյ նպատակն է հասկցնել Ռուսիոյ Քէ պարտական չա մը բաներ զգալ իր վերջին պահանջումներուն որոց հաճակերպած չէր Չին, կ'կարծուի Քէ այս ազդու գործողութիւն քիչ չատ արդիւնք մը կրնայ տալ:

«Անգլ. նաւային գործակալ մը բաղում հանգամանութիւն գնաց ի Չեֆու. Բայց կըսուի Քէ նաւերու համար ապահով խարսխավայր չկայ հոն:»

Ապահով խարսխավայր փնտռողն օրնակ մ'ինչու այս ժամը պէ՞տք էր սպասէր մինչեւ Ռուսիա Քէնէ իրեն ծովային զօրութիւն Անգլիայէն չատ քա կ'նայ, բայց տարի մը առաջ՝ Ընկ գործն եփը է, և Չինաստանի էն տապահով խարսխավայրներէն երկուքը կուլ տուաւ, միացած նաւերուն վրայ եւս կերպիւ իւրք իր թեւարկութիւնն հասատուելով: Ինչ ծանր հարուած Անգլիոյ դէմ: Տարիներէ ի վեր Անգլիացիք Չինու ամէն ծովածուկը մտած ըլլան, արեւմտեան քաղաքակրթութեան առաջին տարերքներնին ժողոված ըլլան Չինու ահագին Տէրութեան մէջ, և անոր հետ էն ընդարձակ վաճառականութիւնն իրենց ձեռքն ըլլայ, և աշխարհիս մէկ անդիի ծայրէն եկող Ռուսիա մէկ հարուածով ամէնէն խոշոր պատառը երցնէ իւրացնէ նոյն չինական Տէրութենէն:

Երբեք ալ պատրաստ չըլան Անգլիացիք, անտարակոյս չեն Ռուսիոյ այնքան ճարտարներէն ծրագրուած այնքան վարպետօրէն գործադրուած յաջողակացումին, որ Թունդ պիտի հնչեր Բալմերդընի մը «Փիքընճիւրի մը լիներ: Բայց Անգլիացիք ոգին անգամ չեն ունեցած [illegible] գնած և անկար (Ինդեան են, անմէջ խօսքերով իրենք զիրենք մխիթարելով», օրնակիս հասքը, Շեղզվիկի խնդրոյն մէջ, կխերուան խնդրոյն մէջ, և ամէնէն վերջին անգամուն Ճաքանի խնդրոյն մէջ, երբ Ինւսիա իրեն հետեւէն ձգելով գիւրամանիա և գիրանալ զրկեց գձաքան իր յաղթութեամբ աջքեր վարձատրութիւնէն:

Անդ. մամուլին մէջ սոսկալի իրարանցում կայ: Խորհրդարանին մէջ ճառերնուն կ'ուրանան իրարու կ'ուղղուին երկչ Մր. Պալֆուր ընդդարձակ օրէն Չինի խօսքը չինական [illegible] բոյն վրայ, և առաջիկայ չաբթուն մէջ, Լատինական Ճատիկէն անմիջապէս հոքը, մեծ վիճաբանութիւն մը տեղի պիտի ունենայ արտաքին աշխարհագրութեան վրայ, որպիտի վերջանայ քուէով մը, որ ցոյց պիտի տայ Քէ որո՞նք գոհ են կառավարութեան քաղաքականութենէն և որո՞նք դժգոհ: Բայց այս խորհրդարանական եւ լրագրական վիճաբանութիւնները ալ կուտ մը չեն արժեր գործողութիւն մը մատնացոյց ընելու համար: Անգլիացիք թէպէտ իրենց գաղղիացի դրացիներուն չատախօսութիւնը բարակ բարակ կ'քաչքշեն, բայց իրենք ի մասին արտաքին աշխարհավարութեան՝ ֆաղղիացիներէն անհամեմատ աւելի գաղտնիս են, առանց անոնցմէ աւելի գործող, աւելի կորովի, աւելի գործօն արտաքին քաղաքականութիւն մ'ունենալու: Ծրանագիրք գո՞նէ իրենք զիրենք ծիծաղելի չեն ըներ, յաճուն կերպիւ արտաքին խնդիրներու մէջ նետուելով: 1870-71 մեծ գաս մը եղաւ իրենց, յորմէ աքանչելագէս օգտուեցան Քէ նեւթական, Քէ բարոյական եւ Քէ քաղաքական տեսակէտով: եթէ 23 տարիէ ի վեր արտաքին աշխարհավարութեան մէջ զգուշաւոր և հեռատես ընթացքի մը կ'հետեւին Ֆրանսացիք, իրենց լեզուն ալ յօժ չըլլանալ է արտաքին խնդիրներու մէջ: Այս նկատմամբ Անգլիացիներուն անկ է հետեւիլ իրենց վայրապար քննադատած գրացիներուն օրինակին:

Ի լուսիս դժբախտութեան, Անգլիոյ երկու մեծ մարդիկն այժմ գտնելու անկոր վիճակի մէջ են: Լ. Սալզպըրէ յոգնած է եւ ինքզինք կ'գարմանէ Հարաւային Ֆրանսայի մէջ: Կլատսդը Լեհ քանի տարիէ ի վեր հանրային գործերէ վերջնապէս քաշուած էր, բայց իր փորձառութենէն ազգն օգտակար խորհուրդ մը կրնար միշտ սպասել: Հիմակ մը այս մեծահամբաւ պետական մարդուն օրերն համրուած են կ'ըսուի: Անգլիոյ բժիշկներուն եւ բժշկական թերթերուն զգուշաւոր խօսքերէն հասկցուեցաւ որ կատսդընի երեսի ցաւն անբուժելի է. դի այտերուն մէջ քաղցկեղը բոյն դրած է, եւ իր խոր ծերութեան պատճառաւ, կարելի չէ կարել հանելով բարւոքում մը սպասել: Ինչպէս յօգնած Տիգրան Զուհտեան, յոգնած և չա՛ս աւելի ծերացած կլատդընեան ճակատագրուած է քաղցկեղն զոհ երթալու: Բժիշկներն հիմա կ'աշխատին ըստ կարելւոյն ցաւն ամոքել իր երկրին պատմութեան մէջ նշանաւոր գիրք մը ըրնած ծերունի գործին իր կեանքը փակելու վրայ է՝ իր ախոյանքը փնտռելով բարեկամներու եւ բարեկամասիրներու նուաճած երաժշտական քաղցրալսելի եղանակներուն մէջ[illegible]ի ո՛չ իսկ կարող կ'ըլլայ կարդալ: Մինչ Հարաւային Ֆրանսա կը գտնուի, Ուսվըը Աջօքի պատմական վէպերուն եւ քերթուածներուն ամէնէն նոր ընթերցման մէջ անհուն հաճոյք գտած էր. բայց դէմքի չիզերուն ասկալի կծկումներն աչքին մի ենքան կ'տեսցնեն որ իր կեանքին[illegible] մեծ հպարտութիւնն[illegible] Գրականութիւնն[illegible] եւս անմատչելի է իրեն: Անդ. լրագրեր ու հանդէսներ արտաքոյ կ'համարին և իրենց ազգին պատմութեան մէջ ո՛չ միայն վեճեակ զոյգ ակնոցէն հատ մը անգամ չեպ, այլ եւ սիկա, մասիա, ակաղ խառնելիք և ապ[illegible] կ'ուզես կ'ալ հոն:

Այս մասին տիրող փորձառական կարծիքն է Քէ մեծն մէկ զոյգ ակնոց գործածելն անխնամութիւն է: Բայց նոյնքան փորձառական հնմարտութիւն մ'է Քէ երեկոյ զոյգ ակնոց աւելի դիւրաւ կ'կորսնցնի կամ կ'ջարդուին: Ինչպէս է, այրն անկարող կ'նկատուի, ժամանակ մը վերջ այլը պիտի կարողանայ: կը հաճկուի Քէ աղջիկը նախկին վիճակին մէջ է միշտ: Նորքա Պաթրիարքի օրով Պաթրիարքարան աղջկան կողմէ դիմումներ կ'ըլլան, բայց ելք չեն ունենար: Մարդն այնչափ տարիներէ ի վեր Պոլսոյ ամկիւն մը գինեպանատիրելն կ'ընէ ծերացած: Ինչ ամուսին ընտրելու հարցուցած չէն: «Կինն այնպես ուռճացած, խեղճը չ'ուզքս է երեւ» ըսելով կ'կանչէն: Մարդու ձայն կ'առնէ եւ կ'փութայ ազատել: Քանի մ'օրէն դարձեալ իր անգութ երկան քով կ'գրկուի: Ծեսայ երկրի Պալէս կ'տեսնուանայ: Եօթն տարիէն աւելի է որ ձայն ձուն չկայ: մեռա՞ծ է Քէ ողջ, Պալի՞օ է Քէ այլուր: Հոս իր կինն ու մէկ հատիկ զաւակը խեղճ, անհոգ ու անպատասխան մնացած, առնոր ասոր գործին, լուացք կ'ընէ կար կ'կարէ եւայլն:

*** 10—15 տարի առաջ, կէս ժամ հեռի գիւղի մը մէջ մէկը կ'մուանանայ: Երկրին յետին ծայր գէշ իր կնկան վրայ ամէն տեսակ անխնայ մէջոցներ ի գործ կ'դնէ: Օր մը, երբ գիշերային հանգիստի մէջ էին, երկրէն դռանակը քաշելով սպանելու կ'ելլայ: Կեղծը կերպով մը ձեռքէն ազատուելով իսկոյն կ'նետ չապիկով: Հօրը առնն երթալու կ'անծաթ, եւ իսկոյն «քանի՞ պիտի քշեմ ըսելով մտակայ չորացքի խողովակը կ'նետէ ինքզինք: Այս պահուս չրաղային քովը տունէն մէկը կ'նշմարէ որ չարը փախնակ տղան երթալու խողովակին (օլուգ) երկու կողմերէն դուրս կ'հոսի և արգահատելի ձայն մը կ'լսուի որ չանի մը անգամ. «[illegible]ն ձ՛ն ինչն» ըսելով կ'կանչէ: Մարդու ձայն կ'առնէ եւ կ'փութայ ազատել: Քանի մ'օրէն դարձեալ իր անգութ երկան քով կ'գրկուի: Ծեսայ երկրի Պալէս կ'տեսնուանայ: Եօթն տարիէն աւելի է որ ձայն ձուն չկայ: մեռա՞ծ է Քէ ողջ, Պալի՞օ է Քէ այլուր: Հոս իր կինն ու մէկ հատիկ զաւակը խեղճ, անհոգ ու անպատասխան մնացած, առնոր ասոր գործին, լուացք կ'ընէ կար կ'կարէ եւայլն:

*** 10—15 տարի առաջ, կէս ժամ հեռի գիւղի մը մէջ մէկը կ'մուանանայ: Երկրին յետին ծայր գէշ իր կնկան վրայ ամէն տեսակ անխնայ մէջոցներ ի գործ կ'դնէ: Օր մը, երբ գիշերային հանգիստի մէջ էին, երկրէն դռանակը քաշելով սպանելու կ'ելլայ: Կեղծը կերպով մը ձեռքէն ազատուելով իսկոյն կ'նետ չապիկով: Հօրը առնն երթալու կ'անծաթ, եւ իսկոյն «քանի՞ պիտի քշեմ ըսելով մտակայ չորացքի խողովակը կ'նետէ ինքզինք: Այս պահուս չրաղային քովը տունէն մէկը կ'նշմարէ որ չարը փախնակ տղան երթալու խողովակին (օլուգ) երկու կողմերէն դուրս կ'հոսի և արգահատելի ձայն մը կ'լսուի որ չանի մը անգամ. «[illegible]ն ձ՛ն ինչն» ըսելով կ'կանչէ: Մարդու ձայն կ'առնէ եւ կ'փութայ ազատել: Քանի մ'օրէն դարձեալ իր անգութ երկան քով կ'գրկուի: Ծեսայ երկրի Պալէս կ'տեսնուանայ: Եօթն տարիէն աւելի է որ ձայն ձուն չկայ: մեռա՞ծ է Քէ ողջ, Պալի՞օ է Քէ այլուր: Հոս իր կինն ու մէկ հատիկ զաւակը խեղճ, անհոգ ու անպատասխան մնացած, առնոր ասոր գործին, լուացք կ'ընէ կար կ'կարէ եւայլն:

*** 10 տարի առաջ Պոլսէ Մ. Մ. անուն Վանեցի մը Ֆէնէսէ գալով սրճագործութիւն կ'ընէ, և կ. հոնի ապրնկան կ'ժամանանայ: Տարի մը վերջ մանչ զաւակ մը կ'ունենայ: Քանի մը ամիս ետք վաստակի համար Պոլիս կ'իջնէ: Տարի մը Զաքիլ խանը սրճագործութիւն կ'ընէ եւ այնուհետեւ Պոլսէ կ'անհետանայ: Ծօթն տարիէն աւելի է որ ձայն ձուն չկայ: մեռա՞ծ է Քէ ողջ, Պալի՞օ է Քէ այլուր: Հոս իր կինն ու մէկ հատիկ զաւակը խեղճ, անհոգ ու անպատասխան մնացած, առնոր ասոր գործին, լուացք կ'ընէ կար կ'կարէ եւայլն:

*** 10—15 տարի առաջ, կէս ժամ հեռի գիւղի մը մէջ մէկը կ'մուանանայ: Երկրին յետին ծայր գէշ իր կնկան վրայ ամէն տեսակ անխնայ մէջոցներ ի գործ կ'դնէ: Օր մը, երբ գիշերային հանգիստի մէջ էին, երկրէն դռանակը քաշելով սպանելու կ'ելլայ: Կեղծը կերպով մը ձեռքէն ազատուելով իսկոյն կ'նետ չապիկով: Հօրը առնն երթալու կ'անծաթ, եւ իսկոյն «քանի՞ պիտի քշեմ ըսելով մտակայ չորացքի խողովակը կ'նետէ ինքզինք: Այս պահուս չրաղային քովը տունէն մէկը կ'նշմարէ որ չարը փախնակ տղան երթալու խողովակին (օլուգ) երկու կողմերէն դուրս կ'հոսի և արգահատելի ձայն մը կ'լսուի որ չանի մը անգամ. «[illegible]ն ձ՛ն ինչն» ըսելով կ'կանչէ: Մարդու ձայն կ'առնէ եւ կ'փութայ ազատել: Քանի մ'օրէն դարձեալ իր անգութ երկան քով կ'գրկուի: Ծեսայ երկրի Պալէս կ'տեսնուանայ: Ե

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ ՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ներկայ տարուան մարտի 15-ին Վենետիկի Սան Ղազար կղզին ուխտի եկաւ հայ ազգի ծաղկի մի մասը։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն էր հրաւիրել զանոնք, որպէսզի Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադրին՝ Մխիթար Սեբաստացիի հարիւրամեակը տօնեն։ Ուխտաւորներ եկած էին Հնդկաստանէն, Եգիպտոսէն, Ռուսիայէն, Պարսկաստանէն, Կ. Պոլսոյ եւ Զմիւռնիոյ գաղութներէն։ Ամենէն աւելի թիւ կազմողները Վենետիկի հայերն էին։ Ուխտաւորներուն մէջ կային նաեւ Եւրոպայի տարբեր կողմերէն եկած հայեր։ Ամենէն ուշագրաւ անձերէն մէկն էր Ռուսիոյ հայոց Ներսէս Արքեպիսկոպոսը։ Ան Ռուսիոյ հայոց ներկայ Կաթողիկոսին՝ Գէորգ Դ.-ի հօրեղբայրն է։ Ներսէս Արքեպիսկոպոսը Վենետիկ եկած էր իր զարմիկին՝ Գէորգ Դ.-ի ներկայացուցիչը ըլլալով։ Ան Վենետիկ եկած էր Ռուսիոյ հայոց Կաթողիկոսին անունով, որպէսզի Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադրին հարիւրամեակը տօնէ։

Ներսէս Արքեպիսկոպոսը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ա. ՊՈՂՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
ՄԱՐՏԻ 1-ԷՆ ՍԿՍԱԾ
ՄԱՆՐԱԿ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ՎՃՌՎԱԾ ՏԻՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑ Է

Ինչո՞ւ Ռուսաստանի հայերը ոչ մի կերպ չեն ուզում հաշտվել այն մտքի հետ, որ Ռուսաստանի հայերի հարցը տիրական հարց է, և ոչ թե ազգային։ Ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ ձգտում են ապացուցանել, որ հայերի հարցը ազգային հարց է, և ոչ թե տիրական։ Ինչո՞ւ նրանք ամեն կերպ ձգտում են ապացուցանել, որ հայերի հարցը ազգային հարց է, և ոչ թե տիրական։

Ահա այն հարցերը, որոնք ծագում են ամեն մի մտածող մարդու մոտ, երբ նա ծանոթանում է հայ ազգայնականների գրվածքներին։

Ինչո՞ւ հայ ազգայնականները այդքան ջանասիրաբար ձգտում են ապացուցանել, որ հայերի հարցը ազգային հարց է, և ոչ թե տիրական